Advent 1. vasárnapja

ApCsel 17,22–32

Az ismeretlen Isten közelsége

A vasárnap jellege

Az egyházi esztendő kezdetén állunk. Adventus Domini – az Úr eljövetele, az Úr érkezése. Advent négy hete Krisztus fogadására készít minket, a vele való találkozásra, az inkarnáció csodájára.

Az ünnep próféciáját Jeremiástól halljuk, aki úgy hirdeti meg az eljövendő király uralkodását, mint aki Dávid utódaként szabadítója lesz Júdának és Izraelnek. Hűségesen összegyűjti Izrael szétszóródott népét (Jer 23,5–8). Máté pedig arról tesz tanúságot, hogy Jézus Krisztusban eljött, akiről a próféták szóltak, beteljesítve az ősi zakariási ígéretet (Mt 21,1–11). Advent első vasárnapjának témája a *Liturgikus könyv* szerint: az Úr útjának készítése, a megtérésre való hívás. A Prőhle-féle *Agenda* szerint: Két advent között élünk! Az igehirdetés textusa a hozzánk közel lépő Isten hívását hirdeti meg, aki kész kegyelmes szeretetével megajándékozni minket. (ApCsel 17,22–32) Ezért imádkozzuk az ünnep zsoltárában: *„Hozzád emelem, Uram, lelkemet, Istenem, benned bízom: ne szégyenüljek meg!”* (Zsolt 25,1–2)

Amit a textusról tudni kell

Az Areopagosz Athénben azon a dombon volt, amelyet Arész (Mars) után neveztek el. Ez volt a legfőbb törvényszék helye és a filozófusok nyílt városi fóruma. Pál beszédének stílusa, hangulata közel hozza ezt a légkört. Az apostolt először érinti meg a pogány világ levegője, ezért érthető, hogy más módon beszél hallgatóságához, mint a zsinagógákban.

22. vers: δεισιδαιμονέστερος – több értelme van: jelenthet vallásosat, istenfélőt, de akár babonásat, túlságosan istenfélőt. Pál valószínűleg tudatosan használ kétértelmű, de udvarias megszólítást.

23. vers: Ἀγνώστῳ θεῷ – Pál bejárja, megtekinti az athéniek szentélyeit, és talál egy olyan oltárt, amelynek felirata: AZ ISMERETLEN ISTENNEK. Pál erre a mondatra építi fel beszédét. Azt az Istent hirdeti nekik, akit eddig „ismeretlenül” tiszteltek, vagyis a meg nem ismerhetőt, mert van valami akadálya a megismerésének, az ésszel felfoghatatlant, akinek tudatlanul hódoltak.

24. vers: ὁ ποιήσας τὸν κόσμον – „aki a világot teremtette”. Pál bemutatja, hogy kit hirdet. Nem egy istent a sok közül. Nem emberi kézzel készített (χειροποίητος) templomokban lakik. Nem lehet őt épületekbe bezárni, határok közé szorítani.

25. vers: οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται – Nincs szüksége emberi kezek szolgálatára, nem kell ellátni őt, mintha rászorulna bármire is.

26. vers: ἐξ ἑνὸς πᾶς ἔθνος ἀνθρώπων – egy őstől, egy vérből, „egy-ből” teremtette az egész emberi nemzetséget. Ő az egész emberiség Istene.

27. vers: ζητεῖν τὸν θεόν – keressék Istent, tapogassák ki (ψηλαφήσειαν) a világban. Mint a vak, aki próbál kezével a sötétben eligazodni.

Creative Commons BY-NC-ND 4.0

οὐ μακρὰν ὑπάρχοντα – hiszen nincs messze egyikünktől sem.

30. vers: τὰ νῦν πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν – most pedig mindenütt mindenki térjen meg.

31. vers: ἔστησεν ἡμέραν – kitűzött egy napot, amikor μέλλει κρίνειν – ítélkezni fog, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν – egy férfi által, akit erre rendelt, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν – feltámasztva őt a halottak közül.

A perikópa megértése

Pál apostol második missziói útján jutott el Athénbe. Végigjárva a várost – ApCsel 17,16-ban olvassuk – *„háborgott a lelke, mert látta, hogy a város tele van bálványokkal”.*

Azt az egyetlen Istent hirdeti meg számukra, aki nem az ember „újdonsága”, hanem aki az emberért kezdett egészen újat ebben a világban. Ő az, akit tudatlanul tisztelnek, mert nem tudják róla, hogy ő a teremtő Isten, aki teremtette a világot és mindent, ami benne van. Ő a menny és a föld Ura, az életet adó, az egész emberiség Istene.

És akkor rátér mondanivalójának fő üzenetére: ő nem általános istenhitről beszél. A megtérés evangéliumát hirdeti. Mert az Isten kijelentette magát az ő kiválasztottja által, akit feltámasztott a halálból, és aki által megváltotta a világot a „tudatlanság” és hitetlenség átkától. Az ő kezébe adja az ítéletet, és – ahogy Luther fordításában szerepel – abból egyedül a hit által van szabadulás. Isten a hitet kínálja fel mindenkinek *(Magyarázatos Biblia).*

Igehirdetési vázlat

„Az Úr kedves esztendejét” (Lk 4,19) hirdeti meg számunkra a felénk úton lévő Krisztus. Kegyelmének jó hírét, szabadításának örömhírét a szamárháton érkezőben, a „kiválasztott férfi által”, akit Isten feltámasztott a halottak közül. Ezért hatalmas örömhír csendülhet fel advent első vasárnapján templomainkban: Isten csodálatos emberszeretetének mélységes titka!

Pál apostol nem vallásoskodik, nem elemez, és nem kezd fejtegetésekbe, hanem bizonyságot tesz arról a feltámadott Úrról, akivel egykor találkozott, aki által engedte magát napról napra meggyőzni. Az élő Úrról tesz tanúságot erővel, élő hittel!

Több évtizednyi igehirdetői szolgálatban állva arra jutottam, hogy – a háttérmunkát nem megspórolva – a gyülekezet a lelkész hitére is kíváncsi. Nem fejtegetéseire, találó példatörténeteire elsősorban, hanem élő hitére a témához kapcsolódóan: mit hisz, mit vall, mi a reménysége…

Oltárok között várakozva

Mert különben épülnek a különböző oltárok a mi szívünkben is, nem csak a gyülekezeti tagokéban. Mert Pál nem arról beszél, hogy az athénieknek nincs istene! Van, nemcsak a városuk, de szívük is tele van oltárokkal: adnak időt, energiát, figyelmet, áldozatot sok mindennek. Ahogyan ma is: sikernek, biztonságnak, pénznek, családnak, hobbinak, de közben érezzük, hogy valami mégsem az igazi. És nem mer az ember ebből kilépni, mert akkor mindent újra kell gondolnia.

Az ismeretlen Isten közel jön

Milyen döbbenetes, hogy Isten, „az ismeretlen” mégis ide kíván érkezni. Sokszor a templomos, vallásos, hagyományőrző „hit” kellős közepébe, hogy akár a kereteket szétfeszítve újjáalkossa azt, ami már nem vonzó, ami nem ragyog úgy, és nem hív.

Krisztusban lesz közelivé • Isten Krisztusban szétfeszíti a mennyei és a földi kereteket, hogy egészen profán módon mutassa be a legnagyobb szeretetet, amelynek önfeláldozó cselekedetét barátaiért, értünk teszi meg. A kereszten széttárja karjait, hogy magához ölelje az egész világot.

A szív készülődése • Pál világos üzenettel áll az athéniek elé. Azt hirdeti, hogy Isten közelsége döntés elé állít mindenkit. Itt a megtérésnek és az üdvösségnek az ideje, mert Isten kijelentette magát Krisztusban, elküldte azt a férfit, akit fel-

támasztott a halálából. Mi sem maradhatunk oltáraink között: irányváltásra van szükség, fel kell ismernünk azt, hogy eddig nem ott kerestük az élet biztonságát, ahol valóban megtalálható. Van egy régi, nagyon szép mondat Angelus Silesiustól: „Ha Krisztus százszor is születne Betlehemben, Elvesznél, ha nem jönne el a szívedben."

Megnyílni annak, aki érkezik

Hogy „miért merhetünk nekivágni e sötétségnek? Csak azért, mert az ismeretlen Isten az igéjében ismerős lesz. Hiszünk szavának, mely Jézus Krisztust hirdeti, mint a Megfeszítettet és Feltámadottat" – fogalmazza meg igehirdetésében Rudolf Bultmann. Valóban hiszünk az ige, az isteni szó erejének? Hisszük, hogy a feltámadott Úr áll mögöttünk, ő hív, küld, készíti az utat szívtől szívig? Ha nem hisszük ezt, akkor mi az, ami marad nekünk? Elhangzott ez az erőteljes páli beszéd, de csak néhány embert ragadott meg. Azonban a többiek is döntöttek. Megmaradnak „tudatlanságukban".

A jelen lévő kegyelmes Isten

A két advent közötti időben a kegyelem idejét éljük. Amikor az élő Isten kapcsolatba lép velünk, találkozni lehet vele, hiszen nincs messze egyikünktől sem. Kilép a láthatatlanságából, a megközelíthetetlenségéből, és gyenge, törékeny emberi testbe öltözik. Leteszi hatalmát, eljön életünk sűrűjébe. Mi pedig tapogatózva keressük azt, aki nincs messze. Mintha az ember sötétben járna, és a kezével próbálná megtalálni, merre van az út, merre van a biztos pont. Keressük Istent, sokszor bizonytalanul, kérdésekkel, kétségekkel. És közben ő mindvégig ott van a közelben. Úgy érkezik hozzánk, hogy soha nem volt tőlünk távol.

Krisztus eljön, de felismerjük-e, hogy közel van?

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Jer 23,5–8; Mt 21,1–11

Énekek

EÉ 141, 145, 146

Imádság

Te, Uram, aki kívül vagy az időn, csak mosolyogsz, amikor látod, hogyan viaskodunk mi vele. Jól tudod, mit csinálsz. Nem követsz el hibát, akkor sem követtél el, amikor kiosztottad az időt az embereknek. Mindenkinek adtál időt, hogy kiszámíthassa, mit is akarsz vele. Igen, van időm, Uram. Minden idő az enyém, amit nekem adtál: életemnek évei, éveimnek napjai, napjaimnak órái. Az én dolgom csupán, hogy nyugodtan és tisztán töltsem; hogy megtöltsem úgy, ahogyan Te kívánod, hogy engedelmeskedjem Neked… Uram, többé már nem időt kérek Tőled, hogy ezt vagy azt tehessem. Csak kegyelmet kérek Tőled, hogy a nékem adott időben azt tegyem, amit Te akarsz. (Michel Quoist: *Te méred ki az időt*)

Illusztrációk

TÖRTÉNET

Fiatal édesanyaként, lelkészként karácsony közeledtével sok teendő van. A gyülekezetekben szentesti próbák sora, adventi sorozatok, alkalmak; az iskolákban különleges módon kell készülni a hittanórákra, hiszen sokuknak nem adatik meg a gyertyagyújtás meghittsége… Amikor hazaérkeztem, a saját családom várt, a lakás díszítése, mézeskalácssütés, készülés a következő alkalmakra… És bizony van úgy, hogy nem megy minden, mint a karikacsapás, hogy nem érnek össze a dolgok szálai, akkor jön az időcsúszás és a torlódás, a kétségbeesés és a félelem: „Nem végzek, nem leszek kész, kell egy B terv is!" Felmentem az emeletre a családom elől „kétségbeesni"… Aztán újra meghallottam a szót: „Nekem úgy kellesz, ahogy vagy!" És egyszerre a hiány és töredezettség, a békétlenség és a megfelelési kényszer helyét betöltötte valami más, Valaki más! Az egyik legszebb karácsonyom volt akkor.

VERS

Horváth Imre: *Honnan tudnám?*

Mit mikroszkópon át néztem, nem láttam.
Amit láttam, csillagtávolból néztem.
Honnan tudnám hát, e ködös világban
ki születik s hal meg egyedül értem?
(Új Aranyhárfa)

GONDOLATOK

„Nem mindenki tud várakozni: a jóllakott, az elégedett és tiszteletlen ember nem tud várakozni. Várakozni csak azok tudnak, akik egyfajta nyugtalanságot hordoznak magukban, s azok, akik hódolattal tekintenek fel a legnagyobbra a világban. Így az adventet csak az lenne képes ünnepelni, akinek lelke nem hagy nyugalmat […], aki sejt valamit annak a nagyságából, akiről megjövendölték, hogy el fog jönni, s aki előtt egyetlen lehetőségünk az, hogy alázatos tisztelettel meghajolunk előtte, várva, hogy ő hozzánk hajol – maga a Szent, az Isten a jászolban fekvő gyermekben. […] Amikor a régi kereszténység az Úr Jézus eljöveteléről beszélt, akkor elsősorban mindig az ítélet nagy napjára gondolt. […] Isten eljön a gonoszság, a halál kellős közepébe, s megítéli a bennünk és a világban lévő gonoszságot. És miközben ítéletet mond felette, szeret minket, megtisztít minket, megszentel minket, eljön hozzánk kegyelmével és szeretetével. Boldoggá tesz minket úgy, ahogy csak gyerekek tudnak boldogok lenni."

Dietrich Bonhoeffer (1906–1945) német evangélikus lelkész, teológus, mártír: *Jöjj velem!*

Felhasznált irodalom

Bonhoeffer, Dietrich 2020. *Jöjj velem!* Ford. Tiringer István. Harmat Kiadó – Luther Kiadó, Budapest.

Bultmann, Rudolf 1997. Pál athéni beszéde. *Keresztyén Igazság,* új folyam 34. sz. 2–4. o.

Cserhátiné Szabó Izabella 2012. Advent 1. vasárnapja. ApCsel 17,22–23. *Lelkipásztor,* 87. évf. 11. sz. 431–434. o.

Kindelmann Győző (szerk.) 2018. *Híd az Égbe. Imák.* Szent István Társulat, Budapest. 142. o.

Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Magyar Bibliatársulat, Budapest, 1996.

Tenke Sándor (szerk.) 1992. *Új Aranyhárfa. Versek gyülekezeti és keresztény alkalmakra.* Magyarországi Református Egyház Sajtóosztálya, Budapest. 19. o.

■ MENYESNÉ URAM ZSUZSANNA